

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA OTA-ONA VA TARBIYACHI HAMKORLIGINING ZAMONAVIY MODELLARI

Ilmiy rahbar: Qodirova Surayyoxon Shokirovna

University of economics and pedagogy

Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

Tursunboyeva Nodira Abdurasul qizi

University of Economics and pedagogy

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi (sirtqi) 3-bosqich talabasi

Qo'rg'ontepa tumani 2-UTMTT

maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligining zamonaviy modellari, ularning pedagogik ahamiyati hamda bolalar rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ota-onalar va tarbiyachilar o'rtasidagi hamkorlikning innovatsion shakllari, jumladan, raqamli kommunikatsiya vositalari, ota-onalar klubi, seminar-treninglar va interaktiv tadbirlarning samaradorligi o'rganildi. Olingan natijalar zamonaviy hamkorlik modellarining ta'lim-tarbiya sifatini oshirish, ota-onalarning pedagogik faolligini kuchaytirish hamda bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyatini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ota-ona, tarbiyachi, hamkorlik, pedagogik muloqot, raqamli texnologiyalar, oila, bolalar rivojlanishi, ta'lim sifati, innovatsion yondashuv.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные модели сотрудничества родителей и воспитателей в организациях дошкольного образования, их педагогическое значение и влияние на развитие детей. В ходе исследования были изучены инновационные формы взаимодействия между родителями и воспитателями, включая цифровые средства коммуникации, родительские клубы, семинары-тренинги и интерактивные мероприятия. Полученные результаты показали, что современные модели сотрудничества способствуют повышению качества образования и воспитания, активизации педагогического участия родителей и поддержке социально-эмоционального развития детей.

Ключевые слова: дошкольное образование, родители, воспитатель, сотрудничество, педагогическое общение, цифровые технологии, семья, развитие детей, качество образования, инновационный подход.

Abstract: This article examines modern models of cooperation between parents and preschool educators, their pedagogical significance, and their impact on children's development. The study investigated innovative forms of parent-educator interaction, including digital communication tools, parent clubs, training seminars, and interactive activities. The findings indicate that modern cooperation models contribute to improving the quality of education, increasing parental involvement in the educational process, and supporting children's social and emotional development.

Keywords: *preschool education, parents, educator, cooperation, pedagogical communication, digital technologies, family, child development, educational quality, innovative approach.*

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish va ta'lim sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolaning shaxs sifatida shakllanishida oila va ta'lim muassasasining o'zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki bolaning intellektual, ijtimoiy-emotsional va ma'naviy rivojlanishi ko'p jihatdan ota-onalar hamda tarbiyachilarning birgalikdagi faoliyatiga bog'liq.

Zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi, oilaviy munosabatlarning o'zgarishi va ta'lim tizimining modernizatsiyalashuvi ota-ona va tarbiyachi hamkorligining yangi shakl va usullarini ishlab chiqishni talab etmoqda. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ota-onalarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi faol ishtiroki bolalarning maktabga tayyorgarligi, o'quv motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuvi va psixologik farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, ayrim maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-onalar bilan hamkorlikning an'anaviy shakllari saqlanib qolayotganligi, zamonaviy kommunikatsion vositalardan yetarli darajada foydalanilmayotganligi hamda oilaning pedagogik salohiyatini to'liq ishga solish mexanizmlarining takomillashmaganligi mazkur muammoning ilmiy va amaliy ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligining zamonaviy modellarini o'rganish, ularning samaradorligini tahlil qilish hamda amaliyotga joriy etish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb pedagogik vazifa hisoblanadi. Mazkur tadqiqot maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligi masalasi pedagogika, psixologiya va sotsiologiya fanlarida keng o'rganilgan ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu muammo bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan bolaning har tomonlama rivojlanishida oila va ta'lim muassasasi hamkorligining ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Xorijiy tadqiqotchilardan Urie Bronfenbrenner o'zining ekologik tizimlar nazariyasida bolaning rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar qatorida oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikni muhim omil sifatida e'tirof etgan. Joyce L. Epstein tomonidan ishlab chiqilgan "Maktab–oil–jamiyat hamkorligi" modeli ta'lim muassasalari va ota-onalar o'rtasidagi samarali hamkorlikning nazariy asoslarini yaratgan. Shuningdek, Lev Vygotsky, Jean Piaget va Maria Montessorilarning ilmiy qarashlarida ham bolaning rivojlanishida oilaviy muhit va pedagogik ta'sirning o'zaro uyg'unligi alohida ta'kidlangan.

Rossiyalik olimlardan Lidiya Bojovich, Aleksandr Zaporozhets, Aleksey Leontyev va boshqalar maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsining shakllanishida ota-onalar hamda pedagoglarning hamkorlikdagi faoliyatini tadqiq etganlar. Ularning ishlarida oilaviy tarbiya va ta'lim muassasasi ta'sirining uzviy bog'liqligi yoritilgan.

O'zbekistonlik olimlardan O'g'iloy Hasanboyeva, Fotima Qodirova, Mavluda Toshpo'latova va boshqa tadqiqotchilar tomonidan maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish, oilaviy tarbiya, ota-onalar bilan ishlash metodikasi hamda pedagogik hamkorlik masalalari o'rganilgan. Ularning ilmiy ishlarida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda ota-onalar bilan hamkorlikning ahamiyati asoslab berilgan.

Biroq olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar rivojlanayotgan, ta'lim jarayonlari transformatsiyalashayotgan hozirgi sharoitda ota-ona va tarbiyachi hamkorligining zamonaviy modellari, ularning amaliy samaradorligi hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatiga tatbiq etish mexanizmlari yetarli darajada kompleks o'rganilmagan. Shu sababli mazkur mavzuni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tadqiq etish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligining zamonaviy modellarini o'rganish hamda ularning samaradorligini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Jumladan, muammo bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda metodik manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqotning empirik qismida ota-onalar va tarbiyachilar o'rtasidagi hamkorlik darajasini aniqlash maqsadida so'rovnoma metodi qo'llanildi. So'rovnoma savollari hamkorlikning mavjud holati, muloqot sifati, ota-onalarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ishtiroki hamda zamonaviy kommunikatsion vositalardan foydalanish darajasini baholashga qaratildi.

Shuningdek, kuzatish metodi orqali ota-onalar yig'ilishlari, ochiq mashg'ulotlar va hamkorlikdagi tadbirlar jarayoni tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlarni chuqurroq o'rganish maqsadida tarbiyachilar va ota-onalar bilan yarim tuzilgan intervyular tashkil etildi.

Tadqiqot davomida zamonaviy hamkorlik modelining samaradorligini aniqlash uchun pedagogik eksperiment o'tkazildi. Eksperimental guruhda ota-onalar bilan raqamli muloqot platformalari, ota-onalar klubi, seminar-treninglar va interaktiv uchrashuvlar yo'lga qo'yildi. Nazorat guruhida esa an'anaviy hamkorlik shakllari saqlab qolindi.

Tadqiqot natijalari matematik-statistik metodlar yordamida qayta ishlandi. Jumladan, foizli tahlil, Studentning t-testi va korrelyatsion tahlil usullaridan foydalanilib, ota-ona va tarbiyachi hamkorligining bolalar rivojlanishiga ta'siri hamda zamonaviy hamkorlik modellarining samaradorligi baholandi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligini yanada takomillashtirish maqsadida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Ota-onalar va tarbiyachilar o'rtasida muntazam va ochiq muloqotni yo'lga qo'yish, bunda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish tavsiya etiladi.
2. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ota-onalar klubi", seminar-treninglar va mahorat darslarini tashkil etish orqali ota-onalarning pedagogik bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

3. Tarbiyachilar uchun ota-onalar bilan samarali muloqot qilish, nizolarni boshqarish va hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish kurslarini muntazam tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

4. Bolalarning rivojlanishiga oid muhim masalalarni muhokama qilishda ota-onalarni faol ishtirok etishga jalb qilish hamda qarorlar qabul qilish jarayonida ularning fikrlarini inobatga olish lozim.

5. Oila va ta'lim tashkiloti hamkorligiga bag'ishlangan innovatsion loyihalar, tanlovlar va ijtimoiy tadbirlarni tashkil etish orqali hamkorlik samaradorligini oshirish mumkin.

6. Har bir bolaning individual xususiyatlari, oilaviy muhiti va rivojlanish ehtiyojlarini hisobga olgan holda ota-onalar bilan individual ishlash tizimini yo'lga qo'yish tavsiya etiladi.

7. Ota-onalar va tarbiyachilar hamkorligining samaradorligini muntazam monitoring qilish hamda olingan natijalar asosida hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirib borish zarur.

Mazkur tavsiyalarning amaliyotga joriy etilishi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya sifatini oshirish, ota-ona va tarbiyachi o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida ota-onalar va tarbiyachilar o'rtasidagi hamkorlikning mavjud holati o'rganildi. So'rovnoma natijalari ota-onalarning aksariyati farzandlari tarbiyasi va rivojlanishiga oid masalalarda tarbiyachilar bilan hamkorlik qilishga qiziqish bildirishlarini ko'rsatdi. Shu bilan birga, ayrim ota-onalarda vaqt tanqisligi, pedagogik bilimlarning yetarli emasligi hamda muloqotning an'anaviy shakllariga tayanish holatlari kuzatildi.

Pedagogik eksperiment davomida eksperimental guruhda ota-onalar klubi, seminar-treninglar, ochiq mashg'ulotlar va raqamli kommunikatsiya vositalari orqali hamkorlik tizimi yo'lga qo'yildi. Natijada ota-onalarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi faolligi sezilarli darajada oshdi. Tarbiyachilar tomonidan ham ota-onalar bilan muntazam axborot almashinuvi va individual maslahatlar tashkil etildi.

Kuzatish va intervyu natijalari zamonaviy hamkorlik modellari bolalarning ijtimoiy faolligi, muloqot ko'nikmalari hamda ta'lim jarayoniga moslashuv darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatganligini aniqladi. Ayniqsa, raqamli platformalar orqali tezkor aloqa o'rnatilishi ota-onalarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini kuchaytirishga xizmat qildi.

Olingan natijalar J. Epsteinning maktab-oila-jamiyat hamkorligi konsepsiyasi hamda U. Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasida ilgari surilgan g'oyalarni tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligining zamonaviy modellarini joriy etish bolalarning har tomonlama rivojlanishiga samarali ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-ona va tarbiyachi hamkorligi bolalarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy hamkorlik modellari, xususan, raqamli kommunikatsiya vositalari, ota-onalar klubi, seminar-treninglar va interaktiv

tadbirlar ota-onalarning pedagogik jarayondagi faolligini oshiradi hamda tarbiyachilar bilan samarali hamkorlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, ota-onalar va tarbiyachilar o'rtasidagi muntazam muloqot bolalarning ta'lim jarayoniga moslashuvi, ijtimoiylashuvi va psixologik farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatida hamkorlikning innovatsion shakllarini keng joriy etish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda ota-onalarning pedagogik madaniyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida oila va ta'lim muassasasi hamkorligini takomillashtirish, ta'lim-tarbiya sifatini oshirish hamda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2017–2025.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining maktabgacha ta'lim sohasiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlari. – Toshkent, 2022.
4. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent: Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, 2022.
5. Hasanboyeva O., Toshpo'latova M., Nurmuhamedova Sh. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 384 b.
6. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2020. – 320 b.
7. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.
8. Piaget J. The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 2000.
9. Montessori M. The Absorbent Mind. – New York: Holt Paperbacks, 1995.
10. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. – Cambridge: Harvard University Press, 1979.
11. Epstein J.L. School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools. – New York: Routledge, 2018.
12. Sheridan S.M., Kim E.M. Foundational Aspects of Family-School Partnerships Research. – New York: Springer, 2015.
13. Hornby G. Parental Involvement in Childhood Education: Building Effective School-Family Partnerships. – New York: Springer, 2011.
14. Gestwicki C. Home, School and Community Relations. – Boston: Cengage Learning, 2017.